

SJABBAT SJALOM

Sjabbat Weekblad voor Nederland

Jaargang VIII, Nr. 283

Parasjat Tsav

10 Nisan 5769
3/4 april 2009

Overzicht Tsav (Leviticus 6:1 – 8:36)

De Tora richt zich tot Aharon en zijn zonen om hen nog meer lessen te leren, die betrekking hebben op hun dienst. De as van het *korban olah* – het offer dat de hele nacht op het altaar brandt – moet daar door de *Kohen* worden weggehaald, nadat hij zijn speciale linnen kleren heeft uitgedaan. Het *olah* wordt gebracht door iemand die vergeten is een positief gebod van Tora te doen. De *Kohen* mag de huid houden. Het vuur op het altaar moet constant brandend gehouden worden. Het *korban Mincha* is een meel offer dat bestaat uit fijn meel, olie en specerijen. Een handvol ervan wordt op het altaar verbrand en een *Kohen* eet de rest op voordat het gaat gisten. De *parasja* beschrijft de speciale *korbanot* die iedere dag door de *Kohen Gadol* geofferd worden, en door de zonen van Aharon en hun toekomstige afstammelingen, op de dag van hun inauguratie. Het *korban chataat* – het schuldoffer dat gebracht wordt na een onopzettelijke overtreding, wordt beschreven, evenals de wetten voor het slachten en het sprenkelen van het bloed van het *korban asjam* – het schuldoffer. De details van *korbanot sjelamim* – verschillende vredeoffers – worden beschreven, waaronder het verbod om het *korban todah* – het dankoffer – ongegeten tot de ochtend achter te laten. Alle offers moeten verbrand worden, wanneer de tijd dat zij gegeten mogen worden is verstreken. Een offerdier mag niet geslacht worden met de bedoeling om het na de toegestane tijd te eten. Wanneer *korbanot* onrein zijn geworden, mogen zij niet meer worden gegeten, maar moeten verbrand worden. Men mag een ritueel onrein *korban* niet eten. Bloed en *chelev* – de verboden dierlijke vetdelen – mag men niet eten. Aharon en zijn zonen mogen van ieder *korban sjelamim* het borststuk en de schenkel hebben. De inauguratie ceremonie voor Aharon, zijn zonen, het *Misjkan* en alle bijbehorende gebruiksvoorwerpen wordt beschreven.

Door Ohr Somayach in Jeruzalem, Israël

©1998 Ohr Somayach International - Alle rechten voorbehouden

De Wekelijkse Haftara

Door Reuben Ebrahimoff

De Haftara voor Sjabbat HaGadol

De Parasja van deze week is *Parasjat Tsav*. Maar het is de Sjabbat voor Pesach en dat noemen we de Sjabbat Hagadol. De Haftara wordt dan gelezen uit Malachie 3:4-24.

De Profeet Malachi voorspelt dat Hasjem blij zal zijn met de toekomstige offers van Israël. Hasjem stoort zich echter aan het wangedrag van Israël en daar zal Hij streng naar handelen. Hasjem keurt het af dat de Joden de giften voor de *Kohaniem* achterhouden. Het Joodse volk mag 90% van hun inkomen houden, en hoeft slechts 10% af te dragen aan mensen die dat meer nodig hebben, en als erkenning daarvoor zullen zij de bron van zegen van Hasjem zijn. Hasjem zegt, dat wanneer het Joodse volk zich houdt aan de voorschriften van *ma'aser* (het geven van een tiende van iemands inkomen aan de armen), dat dan hun lippen rauw zullen worden van het herhaalde zeggen van „Baroech Hasjem” „Dank U, Hasjem, ik heb veel om dankbaar voor te zijn.” Vervolgens wordt Israël vermaand dat zij Hasjems voorzienigheid en bescherming in twijfel trekken. In de toekomst zal Hasjem grote beloningen geven aan hen die Hem trouw zijn gebleven. De grote Dag des Oordeels komt eraan en de slechte mensen zullen gestraft worden en de goede beloond. Hasjem drukt het Joodse volk op het hart zich aan Tora te houden. De Haftara eindigt met de belofte dat op een zekere dag Hasjem Eliahoe haNavie – Elia de Profeet – zal sturen, als aankondiger van de Grote Dag van de komst van de Masjiach.

Het verband met Sjabbat HaGadol

Door Rabbi Moshe Weissman

De Sjabbat voor Pesach wordt „Sjabbat Hagadol” – de Grote Sjabbat – genoemd. Eén van de verklaringen voor deze naam is dat er een „groot wonder gebeurde op die Sjabbat.” De Midrasj vertelt, dat de Egyptische

eerstgeborenen, bezorgd waren dat de op handen zijnde plaag hen zou uitroeien en van hun vaders eisten dat zij de Joden zouden laten gaan. Toen hun verzoek geweigerd werd, trokken zij hun zwaarden en doodden hun eigen vaders (Tosafot Sjabbat 87, Sjemot Rabba).

Volgens een andere mening is de naam ‘Sjabbat Hagadol’ afgeleid van het laatste vers van de Haftara van deze dag, waarin staat dat „de grote en ontzagwekkende dag van de rechtspraak nadert.”

Daar dit vers ook voorspelt dat Eliahoe zal komen om de uiteindelijke verlossing aan te kondigen, past het om dit gedeelte te lezen op de Sjabbat voor Pesach, „de tijd van de verlossing.” Onze Geleerden hebben gezegd: „In Nisan werden onze voorouders verlost, en in de toekomst zullen wij ook in die maand verlost worden.”

Er bestaan vele speciale *minhagiem* – gewoonten – die met deze Sjabbat te maken hebben. Het was in Egypte dat Israël de eerste Sjabbat Hagadol op de tiende Nisan vierde, vijf dagen voor hun verlossing. Op die dag werd aan de Israëlieten het eerste gebod gegeven, dat alleen voor die Sjabbat gold, maar niet voor toekomstige generaties: *Op de tiende van deze maand (Nisan)... zal iedereen een lam nemen voor zijn familie, een lam voor iedere familie (Sjemot 12:3).*

Deze mitswa, om vier dagen voor dat het geofferd zou worden, een lam voor het Pesach-feest te bereiden, gold alleen voor die eerste Pesach in Egypte en de Tora vertelt ons niet dat we dat iedere toekomstige Pesach ook moeten blijven doen. Niettemin zijn de mensen hiermee doorgegaan, om er zeker van te zijn dat hun lammetjes geen onvolkomenheid zouden hebben, hetgeen hun offer onmogelijk zou maken.

Vele wonderen werden er voor de Israëlieten gedaan op deze eerste Sjabbat Hagadol. De Tora gebood hen om het lam aan de bedstijl vast te binden. De Egyptenaren vroegen hen waarom ze dat deden en de Israëlieten antwoordden hen: „Om het te slachten als Pesach-offer, zoals G-d ons geboden heeft.

De Egyptenaren, voor wie het lam een godheid was, knarste hun tanden in woede, maar konden geen geluid van protest uitbrengen.

Vele andere wonderen werden er gedaan in verband met het Pesach-offer, en dat is ook één van de redenen dat deze dag Sjabbat Hagadol genoemd wordt. *(Door Eliahu Kitov)*

Een andere reden voor de naam Sjabbat Hagadol, volgens sommige autoriteiten, is dat het de gewoonte is van de Rabbijnen om op deze Sjabbat een extra lange en grote *derasja* – toespraak – te houden., waarin zij uitgebreid uitweiden over de vele speciale wetten voor Pesach....

Parasjat Tsav met commentaar

De Parasja Tsav (gebied), vervolgt met G-ds instructies aan Mosjé betreffende de wetten van de *korbanot* – de dier- en meeloffers, die het centrale kenmerk waren van de dienst in het Heiligdom.

6. ¹ Hasjem sprak tegen Mosjé als volgt: ² Gebied Aharon en zijn zonen het volgende: Dit is de wet van het Opgaand Offer: het is een offer dat [in vlammen] opgaat op de brandstapel van het altaar, gedurende de hele nacht, tot de ochtend en het vuur van het altaar moet brandend gehouden worden. ³ De priester zal dan zijn linnen gewaad aandoen en hij zal

Commentaar

2. Hasjem zei tegen Mosjé: Gebied Aharon – Het woord *tsav* [gebied] is een uitdrukking tot aansporing voor nu en voor het nageslacht (Kiddoesjen 29a); Rabbi Sjim'on heeft gezegd: De Heilige Schrift moet extra aansporen in het geval dat er kans bestaat op financiële schade (*Rasji*). [In *Kiddoesjen* 29a staat, dat overal waar Tora het woord *tsav* [gebied] gebruikt, dat drie bedoelingen heeft: 1. dat Tora erop aandringt, 2. dat het gebod onmiddellijk uitgevoerd wordt en 3. dat ook toekomstige generaties het moeten doen. Zo gebood [*tsav*] Hasjem Avraham om zijn zoon te besnijden en dat betekent dat alle toekomstige vaders hun zoon moeten besnijden.] De priesters lijden een financieel verlies omdat zij niet

betaald worden voor hun Tempeldienst. Om die dienst te kunnen uitvoeren moeten zij hun normale manier van levensonderhoud opgeven. Tora brengt dit gebod hier naar voren bij de brandoffers, omdat daar dit verlies aan inkomen groter is dan bij andere offers, waar de priester zowel het vlees als de huid van het offerdier krijgt, maar bij een brandoffer krijgt hij alleen de huid en die compenseert niet voor zijn verlies aan inkomen. (*Sifteï Chachamim*).

Rabbi Sjim'ons bewering hier slaat niet alleen op de brandoffers, die in vers 1 en 2 genoemd worden, maar op de hele paragraaf van vers -6. Dit houdt ook de wetten in van het vuur op het altaar (vs. 5-6) en de wetten van het

een linnen broek over zijn blote lichaam aantrekken en wat nemen van de as die op het vuur ligt, waarin het vuur [in vlammen] opgaande offer op het altaar verteerd heeft en hij zal dat naast het altaar leggen. ⁴ Vervolgens zal hij zijn kleren uittrekken en andere kleding

Commentaar

verwijderen van de as van het altaar (vs. 3-4). Het is duidelijk dat het onderhoud van het altaar grote uitgaven met zich mee bracht, wanneer we het volgende in overweging nemen: 1. Er brandden verschillende brandstapels op het altaar, die iedere dag voortdurend branden gehouden moesten worden; 2. Toen het Joodse volk deze wetten kreeg, zwierven zij door een woestijn, waar weinig hout beschikbaar was, en dat slechts tegen hoge prijs verkrijgbaar was; 3. Hout waar wormen e.d. in zaten, was onbruikbaar; 4. De priester moesten twee stel kleren hebben (zie vs. 2). Dus hoewel het offer van een enkeling een eenmalige uitgave was, was het onderhoud van het altaar een kostbare last voor de hele gemeenschap. Daarom zei R. Sjim'on dat de priesters moesten worden aangespoord om die offers te brengen, die een ernstig financieel verlies met zich mee brachten (*Sichat Sjabbat Tsav 5744*).

De koning Masjiach zal opstaan en het koninkrijk van David in zijn oude glorie herstellen, in zijn oorspronkelijke soevereiniteit. Hij zal de Tempel herbouwen en de verstrooiden van Israël inzamelen. In zijn tijd zullen alle wetten van de Tora weer van kracht worden zoals voorheen; de offers zullen weer gebracht worden, het Sjabbatjaar en het Joveel-jaar zullen weer ingesteld worden, zoals door Tora voorgeschreven (*Maimonides*).

Dit is de wet van het Opgaand Offer [ook wel brandoffer genoemd] – Dit gedeelte dient om ons te leren over het in rook doen opgaan van de vetstukken en ledematen, namelijk dat het geoorloofd is dat ze de hele nacht blijven branden (*Megilla 21a*). En dit leert ons ook over de ongeldige offers: welke van het altaar afgenomen moeten worden, wanneer ze daar al opgelegd zijn, en welke niet van het altaar afgenomen hoeven te worden. [En hoe weten we dit laatste?] Omdat overal waar geschreven staat „*Torat – de wet van*” wordt bedoeld er iets aan toe te voegen. En hier komt het om te zeggen dat er één wet is [voor alle offers op het altaar], zelfs voor ongeldige offers, namelijk dat als zij eenmaal op het altaar gebracht zijn, zij er niet meer hoeven worden afgehaald. [Echter,]

Het is een opgaand offer – [Heb.: *Hoe ha'ola*.] [Waar de woorden *Torat ha'ola* (de wet van het Opgaand offer) ook geldt voor ongeldig offers, sluiten de woorden *hoe ha'ola* (dit is het offer) het geval uit van dieren die met een mens samenleving gehad hebben, ongeacht of het dier daarbij een actieve of passieve rol gespeeld heeft, en soortgelijke gevallen, waar de diskwalificatie niet gebeurde binnen het Heiligdom, maar daarbuiten, nog voordat zij op de binnenplaats van het Heiligdom gebracht waren (*Torat Kohaniem 6:3, Rasji*).

Het is een offer dat op gaat op de brandstapel – De plaats van het altaar is zeer precies vastgelegd en dat mag nimmer worden veranderd... Het is een algemene traditie dat de plaats waar David en Sjlomo het altaar op de dorsvloer van Arona bouwden, dezelfde plaats is als waar Avraham een altaar bouwde en waar hij Jitschak op vastbond; dit is de plaats waar Noach een altaar bouwde, toen hij uit de Ark kwam; dit is waar Kajin en Abel hun offers brachten, Dit is waar Adam, de eerste mens, een

offer bracht, toen hij geschapen was – en het is uit de aarde van deze plaats dat hij geschapen werd. Daarom zeggen de Geleerden: de mens werd gevormd uit de plaats van zijn verzoening (*Maimonides*).

Tien wonderen werden er gedaan voor onze voorvaders in de Heilige Tempel: 1. Nooit kreeg een vrouw een miskraam ten gevolge van de reuk van het offervlees. 2. Het offervlees raakte nooit bedorven. 3. Er werd nimmer een vlieg gezien in het slachthuis. 4. De Hogepriester had nimmer per ongeluk een nachtelijke zaadlozing in de nacht van Jom Kippoer. 5. Het vuur op het altaar werd nimmer door de regen geblust. 6. De wind verstoorde nooit de rookkolom die opsteeg van het altaar. 7. Er werd nimmer iets verkeers gevonden aan de Omer, noch aan de Toonbroden. 8. De menigte stond op de feestdagen dicht opeen gedrongen op de binnenplaats van de Tempel, en toch was er voor iedereen ruim plaats om zich languit op de grond te werpen. 9. Slangen, noch schorpioenen veroorzaakten ooit verwondingen in Jeruzalem. 10. Nooit zei de een tegen de ander: er is geen plaats voor mij in Jeruzalem, om te overnachten (*Pirkei Avot 5:5*).

Waarom is het woord *mokda* [brandstapel] in Tora met een kleine letter *mem* geschreven? Om ons te leren dat het vuur in onze ziel gematigd moet worden; het moet binnenin branden, maar mag niet naar buiten getoond worden (*De Rebbe van Kotz*).

3. Zijn linnen gewaad – „Dit is zijn *ketonnet*, een lang hemd (zie Ex. 28:39-40). – En waarom staat er *mido* [in het Hebreeuws] en niet *ketonnet*? Om ons te leren dat de priesterkleding de priester moet passen [en dat die niet over de grond mag slepen, noch te kort mag zijn. Het woord, dat hier gebruikt wordt voor „gewaad” is *mido*, hetgeen letterlijk „zijn maat” betekent] (*Rasji*).

„Zijn linnen *mido*” betekent niet alleen *ketonnet* maar volgens *Onkelos* „zijn [vier] linnen kleren” (*Ramban*).

En hij zal een linnen broek over zijn blote lichaam aantrekken – Dit leert ons dat er zich niets mag bevinden tussen zijn huid en de priesterkleren (*Talmoed Zevachim 19a, Rasji*).

Hij zal dan nemen van de as – Hij schepte een vuurpan vol as van de verbrande stukken [van het offer] die in het midden [op het altaar] lagen en dat deponert hij aan de oostzijde van de helling [die naar het altaar leidt (zie Ex. 20:23, *Rasji*)]. [*Sifra 6:11; Tamied 28b; Rasji*].

Van de as, waarin het vuur het opgaand offer verteerd heeft – Het vuur heeft het brandoffer tot as verbrand en van deze as neemt de priester wat af, en deponert dat naast het altaar (*Rasji*).

Op het altaar – Wanneer hij lichaamsdelen van het offerdier op het altaar vindt, die nog niet verteerd zijn, dan moet hij ze terugleggen op het altaar, nadat hij de kolen in alle richtingen heeft opgerakeld en na wat van de as, die in het midden lag, te hebben opgeschept, want er staat geschreven: „het brandoffer op het altaar” [d.w.z. zolang het nog steeds in de vorm van een brandoffer is, en niet reeds tot as is geworden, moet het „op het altaar” blijven liggen (*Joma 45a, Rasji*).

aantrekken, waarna hij de as naar buiten de legerplaats, naar een reine plaats brengt.⁵ En het vuur moet op het altaar brandend gehouden worden, het mag niet uitgaan, maar de priester zal daarop iedere ochtend hout in brand steken en daarop zal hij het brandoffer op de juiste manier leggen en daar de vetstukken van de vredeoffers in rook doen opgaan.

Commentaar

4. Hij zal zijn kleren uittrekken en andere kleren aantrekken – Dit is geen verplichting, maar een voorschrift van fatsoen, opdat hij zijn kleren, waarin hij de dienst verricht, bij het naar buiten brengen van de as, niet vuil zal maken. In de kleren, waarin de bediende voor zijn meester kookt, zal hij hem niet een beker wijn opdienen. Daarom zal hij andere kleren aantrekken, minder mooi dan die, waarin hij de dienst verricht (*Rasji*).

Ramban is het niet eens met *Rasji*. Hij schrijft: „Ik begrijp niet waar *Rasji* zich op baseert, dat de wisseling van kleding niet verplicht zou zijn.” Volgens hem is deze wisseling van kleding wel verplicht en mag de priester niet de offerdienst in dezelfde kleren doen als waarin hij de as naar buiten brengt, net zoals de bediende zijn heer geen beker wijn *mag* opdienen in zijn werkkleren. Wanneer hij de as naar buiten bracht, moest de priester „andere kleding” aantrekken, dat wil zeggen, geen priesterkleding, maar gewone kleding, en dit is in overeenstemming met wat Rabbi Eliëzer zegt in Joma 23b.

Rasji's commentaar hier stelt ons voor een aantal problemen: 1. Waaruit leid *Rasji* af dat Tora de priester niet verplicht van kleren de wisselen, als hij de as naar buiten brengt? Wat is het bewijs dat dit slechts een kwestie van fatsoen is? 2. *Rasji* schreef zijn commentaar niet om de reden van de mitswot te verklaren, maar om problemen met dat wat er geschreven staat te verklaren. Waarom vond *Rasji* het dan hier nodig om te verklaren waarom de priester van kleren wisselt, 'opdat hij zijn kleren, waarin hij de dienst verricht, bij het naar buiten brengen van de as, niet vuil zal maken.'? Welke moeilijkheid in de Schrift bracht *Rasji* er toe die commentaar te geven? 3. Waarom volstond *Rasji* niet met de verklaring, maar gaf hij ook nog de analogie met de bediende? De *Lubavitcher Rebbe* geeft de volgende verklaring: *Rasji* werd verstoord door drie problemen: a. Een feitelijke inconsistentie: Er wordt nergens in Tora melding gemaakt van speciale kleren voor het uitbrengen van de as. In *Parasjat Tetsawee* worden alle kleren van de priesters uitgebreid besproken, maar er wordt daar niets gezegd over dit type kleding. Daarom concludeert *Rasji* dat het niet verplicht is. b. Waarom schrijft Tora dat de priester zijn kleren uit moet doen en andere kleren moet aantrekken? Als er alleen gestaan had dat hij andere kleren moet aantrekken, hadden we ook wel begrepen dat hij de kleren die hij aan had, eerst moest uittrekken. Maar Tora wilde benadrukken dat hij de kleren, waarin hij de dienst verrichtte, moest uittrekken, opdat ze niet vuil zouden worden, als hij de as naar buiten zou brengen. c. In het vorige vers wordt niet gezegd dat de priester zijn dienstkleding moet uittrekken, als hij de as opneemt en naast het altaar legt. Daarom brengt *Rasji* de analogie van de bediende die zijn meester een beker wijn serveert. Er is verschil in de taken die de bediende uitvoert in afwezigheid van zijn meester en die in aanwezigheid van zijn meester. Het koken gebeurt in de keuken, de wijn wordt aan de meester

gepresenteerd. Het opscheppen van de as gebeurt vóór Hasjem, het wegbrengen buiten de legerplaats niet.

Waarna hij de as naar buiten brengt – [In vers 3 staat: „Hij zal nemen van de as,” terwijl hier, in vers 4 staat: „Hij zal de as naar buiten brengen.” Hieraan zie we dat er twee verschillende verplichtingen waren, met betrekking tot het verwijderen van de as van het altaar: 1. *Troemat hadèsjen* – opnemen, opheffen van een deel van de as die in het midden van het altaar ligt, en 2. *hotsaäh hadèsjen* – „het uitnemen” van de hoop as van wat boven op het altaar ligt, wanneer dat te veel wordt, en het brengen ervan naar een plaats „buiten de legerplaats.” Dus ons vers: „waarna hij de as naar buiten de legerplaats brengt” betreft die as] welke zich heeft opgehoopt tot een appelvormige hoop [van as, bovenop het altaar]. Wanneer deze hoop zo groot is geworden, dat er geen plaats meer is op de houtstapel, dan moet hij [de priester] het vandaar weghalen. Dit was echter geen dagelijkse verplichting (Tamied 28b), maar de heffing [van een deel van de as in het midden] was wel een dagelijkse verplichting [Tamied 20a] (*Rasji*).

5. En het vuur op het altaar moet erop brandend gehouden worden – [Hebr.: *toekad* – brandend.] Hier wordt het woord *toekad* en zijn verschillende afleidingen vele malen gebruikt: tweemaal in vers 2, eenmaal hier in vers 5 en nog eens in vers 6. Zij worden allen verklaard in traktaat Joma (45a), waar onze Geleerden van mening verschillen over het aantal brandstapels die er op het altaar waren (*Rasji*).

De priester zal daarop iedere ochtend hout in brand steken – Hoewel het vuur uit de hemel neerdaalde op het altaar, is het een mitswa om daaraan door mensen gemaakt vuur toe te voegen (*Talmoed, Eroevien 63a*).

Dit is een regel die voor alle gebieden van het leven geldt: de geschenken van het leven krijgen we van Boven, maar het is G-d's wens dat we daaraan het product van ons eigen initiatief toevoegen (*De Chassidische Meesters*).

Dus de eerste activiteit van de priester 's ochtends is het afnemen van de as, zoals beschreven in vers 3, en daarna zal hij het hout op het vuur leggen.

Er is een vuur van liefde van G-d

En daarop zal hij het brandoffer leggen – Dit leert ons dat het dagelijks ochtend-brandoffer het eerst geofferd moet worden [en dat pas daarna de andere offers gebracht mogen worden] (*Menachot 49a, Rasji*).

De vetstukken van de vredeoffers – Indien er vredeoffers gebracht werden [want dat was geen verplichting, maar die werden vrijwillig door particulieren gebracht]. Maar onze Geleerden leiden vertalen het woord *alèja* met „na dit”, d.w.z. dat na het dagelijks offer van de ochtend eerst alle andere offers volbracht moeten worden [d.w.z. het woord *hasjelamiem* dat hier vertaald werd met vredeoffers, wordt door hen gelezen als *lehasjliem*: „volbrengen”]. Hieruit volgt dat na het dagelijks middag-offer geen enkel ander offer meer gebracht mag worden (*Rasji*).

⁶ Er moet een permanent vuur op het altaar blijven branden, het mag niet uitgaan.

6. Een permanent vuur [Hebr.: *Eesj tamied.*] – Het vuur, waarvan gezegd wordt: „Om voortdurend [*tamied*] een lamp aan te steken” (Ex. 27:20). Ook dit vuur moet worden aangestoken van het vuur op het altaar (*Joma* 45b, *Rasji*).

Het mag niet uitgaan – [Daar in vers 5 al staat „het mag niet uitgaan” en dat hier herhaald wordt, geldt dat] ieder die het vuur bovenop het altaar uitdooft, die overtreedt twee verboden (*Rasji*).

ENKELE GEDACHTEN VOOR BIJ DE SEDER

Waarom G-d niet delegerde

De *Haggada* citeert een vers uit het Boek Exodus (12:12) en borduurt erop voort:

„Ik zal door het land Egypte trekken deze nacht en Ik zal iedere eerstgeborene in het land Egypte doden en alle afgoden van Egypte zal ik berechten, Ik, Hasjem.”

De Geleerden vragen hoeveel keer G-d zichzelf hier noemt, met het persoonlijk voornaamwoord en zij verklaren dat G-d hier belooft het allemaal zelf te doen.

Ik zal hen redden en geen engel sturen, Ik, en niet een Seraf. Ik, en niet een boodschapper. Ik zal het allemaal zelf doen.

De Lubavitcher Rebbe verklaarde hierover dat Hasjem ons hier een les leert over hoe wij moeten reageren op mensen in nood. Soms ontmoeten we mensen die onze hulp nodig hebben en het is onze verantwoordelijkheid om hen dan te helpen. Dat kan oncomfortabel zijn of lastig, maar we moeten bereid zijn dat persoonlijke offer van comfort te brengen door moeite te doen om onze medemens te helpen. „Afdalen naar Egypte,” afstappen van onze comfortabele positie om in een lelijk moeras vol valkuilen en persoonlijk gevaar te recht te komen, niets is een te grote opoffering.

Het zou veel makkelijker zijn om te relaxen en het zware werk aan anderen over te laten. Natuurlijk, ik speel mijn rol, biedt mijn hulp aan het reddingsteam aan; de wereld redden is een gezamenlijke taak en ik ben te tevreden met ene klein deel van de eer daarvoor. Niemand zal mij iets verwijten als ik wacht tot anderen eerst instappen, voordat ik mee rij.

Maar dat is niet de les die we leren van G-d. Hij deed het allemaal zelf, zonder te wachten op engelen of afgezanten die hun rol speelden. Wanneer je iemand ziet, die wacht op hulp, wacht dan niet, als deel van de menigte, maar verplicht jezelf volledig tot de gevraagde hulp. Mensen in nood hebben geen tijd of de luxe om te wachten tot er besloten is wie de leiding zal nemen bij het reddingswerk. Ze wachten op jou, dat jij ze zal redden uit hun narigheid.

Als we een probleem zien, is het onze taak dat zelf op te lossen. Wanneer we zien dat iets verkeerd is, moeten wij ertegen vechten. We mogen niet wachten tot anderen het zwaarste deel van de last op hun schouders nemen. Hasjem deed het zelf. En Hij heeft ons geschapen naar Zijn evenbeeld.

(c) Shoshannah Brombacher

Kent u geen mensen die behoefte hebben aan hulp voor Pesach? Wij wel! We hebben van de Gemeentelijke Sociale Dienst Netanya een lijst van ruim vierhonderd gezinnen gekregen, die dit jaar problemen hebben om een voedselpakket voor Pesach aan te schaffen. Met het geld dat we tot nu toe hebben ingezameld en dankzij royale giften van levensmiddelenbedrijven hebben we tot nu toe 250 pakketten kunnen samenstellen met matses, wijn, kip, aardappelen, groente, suiker, zout, matsemeel, chocola, koffie, thee, boter, kaas, eieren, enz. Elk pakket kost ons ongeveer 10 euro. Indien u vandaag nog 10 euro (of meer) overmaakt op rekening nummer 2421998, ten name van de Stichting Jad leNetanya, te Amsterdam (IBAN NL17ING0002421998 BIC (= SWIFT): INGBNL2A), dan kunnen we de resterende gezinnen misschien ook nog allemaal helpen.

MISJNA VAN DE WEEK

Pesachiem – Hoofdstuk 10

Misjna 10:4

מִזְגוּ לוֹ כּוֹס שְׁנֵי, וְכֹאן הֵבֵן שׁוֹאֵל אָבִיו. וְאִם אֵין דַּעַת בְּבֶן, אָבִיו מְלַמְדוֹ, מֵה נִשְׁתַּנָּה הַלֵּילָה הַזֶּה מִכָּל הַלֵּילוֹת, שֶׁבְּכָל הַלֵּילוֹת אָנוּ אוֹכְלִין חֶמֶץ וּמֶצֶה, הַלֵּילָה הַזֶּה כָּלוּ מֶצֶה. שֶׁבְּכָל הַלֵּילוֹת אָנוּ אוֹכְלִין שְׂאֵר יִרְקוֹת, הַלֵּילָה הַזֶּה מְרוֹר. שֶׁבְּכָל הַלֵּילוֹת אָנוּ אוֹכְלִין בֶּשֶׂר צְלִי, שְׁלוּק, וּמִבְשָׁל, הַלֵּילָה הַזֶּה כָּלוּ צְלִי. שֶׁבְּכָל הַלֵּילוֹת אָנוּ מְטַבְּלִין פֶּעַם אַחַת, הַלֵּילָה הַזֶּה שְׁתֵּי פְּעָמִים. וְלִפִּי דַעַתוֹ שֶׁל בֶּן, אָבִיו מְלַמְדוֹ. מִתְחִיל בְּגִנוֹת וּמִסִּים בְּשֵׁבַח, וְדוֹרֵשׁ מֵאַרְמֵי אוֹבֵד אָבִי, עַד שִׁיגְמוֹר כָּל הַפְּרָשָׁה כְּלָה :

Men schenkt de tweede beker wijn in ¹ en nu stelt de zoon vragen aan zijn vader ². En indien het kind nog niet voldoende verstand daarvoor heeft, dan leert zijn vader hem te vragen ³. En dit is wat hij vraagt: „Waarom is deze avond anders dan alle andere avonden? Want op alle andere avonden eten we *chameets* en matsa, maar op deze avond eten we alleen matsa. Alle andere avonden eten wij allerlei groenten, maar op deze avond eten we bitterkruid ⁴. Op alle andere avonden eten we geroosterd, gestoofd of gekookt vlees, maar deze avond eten we alleen geroosterd vlees. ⁵ Op alle andere avonden dopen we eenmaal in ⁶, maar deze avond dopen we tweemaal in ⁷.” En de vader onderwijst het kind in overeenstemming met het verstand van het kind. Hij begint het verhaal van de Exodus met Israëls schande ⁸, en hij eindigt met Israëls lof ⁹. En hij weidt uit over Deuteronomium 26: „De Arameeër ¹⁰ probeerde mijn vader te gronde te richten,” totdat hij de hele afdeling verklaard heeft.

Commentaar

1. **Men schenkt de tweede beker in** – Hoewel deze beker nog niet gedronken wordt, maar pas na het verhaal over de Uittocht, wordt de wijn toch nu al ingeschonken, om de nieuwsgierigheid van het kind op te wekken en hem te stimuleren om vragen te stellen (*Rasji*).

2. **Nu stelt de zoon vragen** – Wanneer het kind schrandere is, zal hij vragen: „Waarom schenken we nu al, nog vóór het eten, een tweede beker wijn in? (*Rasjbam*) Of de zoon begint hier met *Ma nisjtana*.

3. **Dan leert zijn vader hem te vragen** – Volgens *Rasjbam* moet men de Misjna als volgt lezen: **Men schenkt voor hem een tweede beker wijn in en hier**, wanneer hij schrandere is, **vraagt de zoon aan zijn vader**: „Waarom schenken we nu al een tweede kop in, nog vóór het eten?” In dat geval hoeft de zoon niet *Ma nisjtana* te zeggen, want het vragen-antwoord-spel is al begonnen door de eigen vraag van het kind. De vader gaat dan verder met „Vanavond is anders dan alle andere avonden, omdat wij slaven waren in Egypte.” En indien het kind nog niet voldoende verstand heeft, om te vragen waarom nu al de tweede beker wijn ingeschonken wordt, **dan leert zijn vader hem** de vragen van *Ma nisjtana* te stellen. Dus de zoon zegt volgens *Rasjbam* alleen de vragen van *Ma nisjtana* als hij niet verstandig genoeg is om met zijn eigen vragen te komen.

Tosafot is het hier niet mee eens, en meent dat *Ma nisjtana* altijd gezegd moet worden en de Misjna moet dan als volgt gelezen worden: **Men schenkt hem een tweede beker wijn in** En indien het kind voldoende verstand heeft, zegt hij nu *Ma nisjtana* uit zichzelf. En indien het kind nog niet voldoende verstand heeft om de vragen van *Ma nisjtana* te stellen, **dan leert zijn vader hem dat** te doen.

4. **Vanavond eten we bitterkruid** – Niet alleen bitterkruid, zoals in de vorige vraag: ‘alleen matsa’, want vanavond eten we ook andere groente (*Tosafot*).

5. **Alleen geroosterd vlees** – De Misjna volgt hier de mening van de Tanna Ben Teima, die eerder beweerde dat zowel het *Chagiga* [het feestoffer, dat de hoofdschotel van de avond vormde], evenals het Pesach-offer geroosterd moest worden. Deze vraag werd natuurlijk alleen in de tijd van de Tempel gesteld. Vandaag is het doorgaans de gewoonte om op de Seideravond – de eerste avond van Pesach – in het geheel geen geroosterd vlees te eten, om niet de indruk te wekken dat we een lammetje geofferd hebben, hetgeen verboden is, nu we geen Tempel meer hebben. In plaats van deze vraag over het geroosterde vlees, vraagt het kind nu waarom we leunen als we eten, hetgeen we andere avonden niet doen. Echter in de tijd van de Tempel was het de algemene gewoonte om te leunen bij het eten en die vraag werd dus toen niet gesteld. Nu is dat echter niet meer de gewoonte en daarom vraagt het kind nu daarover.

6. **Op alle andere avonden dopen we eenmaal in** – Onze vertaling volgt die van de Mesorat Hasjas.

7. **Deze avond dopen we tweemaal in** – De eerste maal dopen we de *karpas* in zout water en de tweede maal dopen we het bitterkruid in de *charosjet*.

8. **Hij begint met schande** – In de Gemara is er een discussie over wat hiermee bedoeld wordt. Volgens de Geleerde Rav wordt hiermee bedoeld dat wij oorspronkelijk afgodendienaren waren. Volgens de Geleerde Sjmoëel wordt hiermee bedoeld dat wij slaven van Par’o waren in Egypte.

9. **En hij eindigt met Lof** – Volgens Rav is dat het feit dat we dichterbij Hasjem gekomen zijn, volgens Sjmoëel is dat onze vrijheid die we dankzij Hasjem gekregen hebben.

10. **De Arameeër** – Dit is Lavan die Ja’akov Avinoe wilde te gronde richten (zie Gen. 31).